

Het honge

L. Polman

De allereerste hongersnood die wij op tv te zien kregen, Biafra 1967, was opzettelijk gecreëerd. Generaal Ojukwu streefde onafhankelijkheid van 'zijn' provincie Biafra na en de Nigeriaanse overheid bombardeerde Biafra's bruggen en wegen om Ojukwu te isoleren. Dat lukte.

Alle (goederen)verkeer naar Biafra kwam stil te liggen. Voor de generaal was dat echter allerm minst reden om zich over te geven. Hij verbood 'zijn' volk zelfs om de wegen weer berijdbaar te maken, want Nigeriaanse grondtroepen zouden die misbruiken om binnen te vallen. Toen ook de allerlaatste graanvoorraden in Biafra op waren, stierven een half miljoen mensen de hongerdood.

Ojukwu legde de verantwoordelijkheid daarvoor doodleuk bij de Nigeriaanse overheid en nodigde internationale hulporganisaties uit om voedsel te komen brengen. Maar alléén door de lucht en na betaling van aanzienlijke landings- en invoerrechten. De generaal werd multi-miljonair.

Niet de inspanningen van de hulpverleners, maar Ojukwu's verhuizing naar Ivoorkust in 1970 maakte ten slotte aan de hongerramp een einde.

Ojukwu was niet de uitvinder van honger als strijdmiddel. De tactiek is al eeuwenoud.

Het is toegestaan om de vijand, of die gewapend is of niet, uit te hongeren, zodat hij sneller tot overgave wordt gedwongen.

(Art. 17 van de *Instructions for the Government of Armies of the United States in the Field*, 1863).

De Conventie van Genève (1949) verbood uithongering van burgers als

oorlogsmethode (Protocol 1, Art. 54) maar iedereen die oorlog voert, in Soedan en Kosovo tot in Somalië en Afghanistan, doet het natuurlijk tóch als de kans zich voordoet. In oorlog is nu eenmaal alles geoorloofd.

Voedselhulp brengen naar een oorlogsgebied moeten we daarom zien als een soort van wapenleverantie. Met voedselhulp kunnen strijdende partijen hun troepen aan slag houden. Ze kunnen het uit de warenhuizen van hulporganisaties stelen en verkopen om de oorlogskas te spekken. Ze kunnen volgelingen van de vijand verlammen door ervoor te zorgen dat die er geen hap van krijgen en het gebruiken als aas om uitgehongerde mensenmassa's naar believen een gewenste richting in te dirigeren.

'Etnische schoonmaak' heet dat onder sommige omstandigheden.

Je kunt er ook aanhang mee kopen. De VS pleegt geen invasie zonder zakken voedsel in het vooronder om er onmiddellijk na de landing de inboorlingen gunstig mee te stemmen. 'Food for Peace' heet die tactiek.

Na Biafra waren de hongersnoden in de Hoorn van Afrika in de jaren tachtig van de vorige eeuw de grootste. Tot die tijd was het dagelijks leven voor woestijnbewoners altijd geweest als een precaire koorddans, die zonder de raad en de wijsheid van de stamoudsten niet lukte. De internationale voedselhulpoperaties vanaf

gerwapen

1980 veranderden die verhoudingen voorgoed. Als iedere dag vrachtwagens vol voedselhulp je gemeenschap binnendenderen, heb je de ervaring en wijsheid van de stamoudsten niet meer nodig.

Warlords werden de nieuwe goden. Zij zwaaiden de scepter over de vluchtelingenkampen die als paddenstoelen uit de grond schoten. Ze betaalden hun recruten met zakken gestolen voedselhulp en gebruikten de voedselhulp om zich van volkssteun te verzekeren. Als dat volk zelf weer zou kunnen overleven, zouden ze het leiderschap van de lords niet meer nodig hebben, dus die konden het zich niet veroorloven om de vluchtelingen naar huis te laten gaan. De opbrengst van Bob Geldofs Band Aid bijvoorbeeld werd dan ook voornamelijk besteed aan vluchtelingenhulp. De kampeiders accepteerden geen repatriëringsprogramma's.

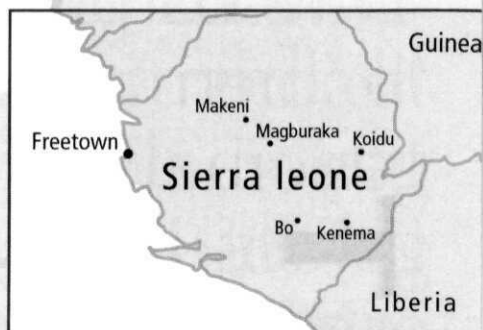
Na '9-11' verlegde de belangstelling van de internationale hulpleveranciers zich naar Afghanistan. Niet alle Afghanen zijn daar onverdeeld blij mee. Ondanks protesten van de Afgaanse autoriteiten wordt een groot deel van het geld dat werd toegezegd op de donorconferentie voor Afghanistan (Tokio, januari 2002) bestemd voor voedselprogramma's. Die hebben de Afghanen liever niet, omdat de eigen Afgaanse landbouwconomie door de gratis hulp wordt ontwricht.

Ook in de jacht op Osama bin Laden is de 'Food for Peace' tactiek weer tevoorschijn gehaald. 'Hoe meer ze ons helpen om de bad guys te vinden, hoe meer lekkers ze krijgen,' zei Lieutenant Reid Finn van de US Army, een van de militairen die hulppakketten aan Afghanen uitdeelt (*New York Times*, maart 2004). Onder andere pindakaas moet de Afghanen bewegen tot die hulpvaardigheid.

Inmiddels moet Afghanistan het internationale hulpaanbod alweer delen. De allernieuwste ontvanger heet Zuid-Sudan, waar onlangs de vrede werd getekend. Het Voedselprogramma van de Verenigde Naties WFP verspreidde onlangs een blij persbericht: het WFP spreekt de hoopvolle verwachting uit dat het aantal voedselhulpontvangers in kampen in Zuid-Sudan dit jaar zal stijgen van circa 400.000 naar 2 miljoen. Twintig jaar na Band Aid zullen we een nieuwe generatie voedselhulpmoguls zien opstaan.

In de Ogaden lopen nog wat overblijfselen van de oude garde. Eén zo'n woestijn-chief bewaart bijzondere herinneringen aan de tijd dat de Amerikaanse hulporganisatie CARE 'Food for Peace' uitdeelde. 'We kregen zoveel eten! Ik werd er rijk van en kon een tweede vrouw nemen, die ik "CARE wife" noemde.

En een derde, een jonge, die heel veel kinderen kreeg die nu allemaal honger hebben.'

BERICHT UIT AFRIKA